

32.842 Wijziging van de Opiumwet in verband met de strafbaarstelling van handelingen ter voorbereiding of vergemakkelijking van illegale hennepteelt

Bijdrage fractie D66 (Mr. Th. C. de Graaf)

Voorzitter,

Het heeft even geduurd voordat wij in deze Kamer dit wetsvoorstel, dat anderhalf jaar geleden aan ons werd aangeboden, plenair behandelen. Dat heeft onder meer te maken met een zeer uitvoerige schriftelijke behandeling in de commissie en met de samenloop met het algemene drugsbeleid, in het bijzonder het beleid ten aanzien van het gedogen van het bezit en het gebruik van hasj en wiet en het onder voorwaarden verkopen daarvan in de coffeeshops. Ik kom op dat drugsbeleid natuurlijk nog te spreken, omdat het wetsvoorstel daarvan niet los kan worden gezien. Misschien moet ik op de voorhand maar gelijk zeggen dat ik over zowel het een als het ander niet positief ben.

Het voorliggende voorstel beoogt alle handelingen die illegale hennepteelt voorbereiden en bevorderen strafbaar te stellen en wel met een gevangenisstraf van 3 jaar of een geldboete. Personen en bedrijven die met de levering van diensten of goederen geld verdienen, worden strafbaar, bijvoorbeeld door het verhuren van loodsen, door het aanleggen van elektriciteit of het verkopen en afleveren van een bepaald soort lampen die overigens op zichzelf niet illegaal zijn en door gerenommeerde bedrijven worden gefabriceerd.

Mijn fractie heeft eerder al grote aarzelingen laten blijken bij het voorstel en die aarzelingen zijn in de schriftelijke behandeling niet weggenomen, zelfs niet kleiner geworden. Ik noem de belangrijkste en nodig de minister uit om daar in dit debat nog eens op in te gaan.

In de eerste plaats wordt naar ons oordeel de veronderstelling van de regering dat optreden tegen growshops en leveranciers van materialen een substantiële bijdrage zal leveren aan de bestrijding van hennepkwekerijen en de handel in verdovende middelen volstrekt onvoldoende onderbouwd. De minister heeft in de schriftelijke gedachtewisseling het vooral gehad over zijn verwachting dat de strafbaarstelling van de voorbereidingshandelingen een speciale preventieve werking zal hebben op potentiële leveranciers, omdat die zich bewust zullen worden van de strafwaardigheid van hun gedrag. Deze verwachting levert naar zijn oordeel voldoende grond op voor de veronderstelling dat daardoor de aanwas van illegale hennepkwekerijen zal afnemen en daarmee de handel in illegale nederwiet.

Ik zou, om in drugstermen te blijven, willen spreken van een wel erg dun lijntje. Deze minister houdt, naar hij niet nalaat op te merken, van realisme. Maar is dit niet een wel zeer naïeve redenering? Is het niet realistischer om te veronderstellen dat de markt in groeimaterialen die nu nog legaal is, straks volledig wordt overgenomen door het criminele circuit dat daardoor alleen maar meer greep zal krijgen op de gehele cannabishandel, van voorbereiden van de kweek tot verkoop in de shop? De productie en handel is al grotendeels in handen van de georganiseerde criminaliteit en dat zal door dit wetsvoorstel alleen maar worden versterkt. In zekere zin zal dit de cannabismarkt alleen maar verharder. De strafbaarstelling van de voorbereidingshandelingen maakt die

markt immers nog exclusiever en georganiseerde grootschalige criminaliteit bestaat bij de gratie van illegale markten met hoge winstmarges. Tel uit je winst.

De minister die zegt de georganiseerde criminaliteit te willen aanpakken, moet zich afvragen of dit wel de juiste manier is. Bereikt hij niet eerder het tegenovergestelde? De thuisteler kan voor eigen gebruik niet meer aan zijn spullen komen en wordt alleen maar meer afhankelijk van de criminele netwerken; de coffeeshop die het probeert een beetje netjes te doen, weet dat aan de achterdeur alleen nog wordt geklopt door de zware jongens die de gehele productielijn in handen hebben.

Levert dit wetsvoorstel een bijdrage aan het bestrijden van die georganiseerde criminaliteit of levert het vooral veel extra werk op voor politie en justitie zonder dat we merkbare resultaten krijgen in de reductie van de drugs-gerelateerde criminaliteit? Mijn fractie vreest het laatste. Een krachtige en op feiten gebaseerde argumentatie waarom dit wetsvoorstel noodzakelijk is, is helaas uitgebleven. Aan veronderstellingen dat het aantal personen dat zich bezighoudt met voorbereidingshandelingen zal teruglopen, hebben we weinig. Bovendien kan de vraag worden gesteld of het uit een oogpunt van controle en inzichtelijkheid niet veel verstandiger is om in beperkte mate en gereguleerd growshops te laten bestaan. De strafbaarstelling van illegale hennepcultuur, zo weten wij sinds jaren, heeft de illegale hennepcultuur niet teruggedrongen, in tegendeel zou ik zeggen. Waarom zou de strafbaarstelling van voorbereidingshandelingen dan die voorbereidingshandelingen en die cultuur wel terugdringen? Ik mis een overtuigend antwoord.

In de rechtsstaat moet de burger staat kunnen maken op de wet, weten waar hij zich aan moet houden en weten wat precies strafbaar is en wat niet. De reikwijdte van de delictomschrijving moet voldoende duidelijk en kenbaar zijn om goedwillende mensen niet onterecht strafbaar te maken. Door de samenhang van art. 46 Sr en het voorgestelde art. 11a Opiumwet is voor die strafbaarheid niet alleen de wetenschap nodig dat de betreffende levering van diensten of goederen een strafbare voorbereidingshandeling is, maar volstaat al een “ernstige reden om te vermoeden” dat stoffen of materialen gebruikt zullen worden voor illegale cultuur. Is die reden tot vermoeden wel voldoende objectiveerbaar?

De minister heeft zelf al bepaalde handelingen in deze sfeer weliswaar strafbaar maar niet strafwaardig genoemd, zoals het in de coffeeshop (en niet daarbuiten) voorradig hebben van meetapparatuur voor het testen van het THC-gehalte in de wiet. (Terzijde: geldt dit gedogen binnen deze nieuwe strafbaarstelling alleen maar in relatie met het besluit om cannabis met een hoog THC-gehalte op lijst 1 te plaatsen of ook los daarvan?). Dit betekent dus dat al voordat de delictomschrijving in de wet staat de regering uitzonderingen formuleert in het vervolgingsbeleid omdat de sommige handelingen wel onder de omschrijving vallen maar daar eigenlijk toch niet in thuishoren.

Zo zijn nog wel meer handelingen denkbaar. Bijvoorbeeld het afleveren van een bepaald soort lampen bij een woonhuis door een leverancier die misschien wel verstand van lampen heeft maar niet van hennepcultuur. Het transportbedrijf dat kunstmest aflevert bij een loods en niet geïnteresseerd is in de vraag wat daar precies mee gebeurt maar alleen in de vraag of er wordt betaald. Moet de chauffeur eerst informeren waar die mest voor wordt gebruikt, moet hij uit een loods afleiden dat dat niet een agrarische bestemming heeft? Anders gezegd:

is de strafbaarheid niet sterk afhankelijk van de specifieke kennis die men heeft van de hennepkweek? En als dat zo is, hoe kenbaar is die strafbaarheid dan voor de gemiddelde burger die onder de reikwijdte van de wet valt? Wanneer moet in redelijk kunnen worden aangenomen dat een burger ernstige reden tot vermoeden zou moeten hebben? Wat wordt je geacht daarvoor aan kennis in huis te hebben? Ik nodig de minister uit om daar uitdrukkelijk op in te gaan. Mijn fractie houdt aarzeling of het beginsel van de 'lex certa' niet dreigt te worden ondergraven.

Voorzitter,

De minister meent dat dit wetsvoorstel volstrekt los moet worden gezien van het brede debat over het coffeeshop- en hennepcultuurbeleid. Hij ziet, zo las ik in de Nadere MvA, geen enkele aanleiding om het wetsvoorstel in dat bredere kader te plaatsen.

Wij wel. Dit wetsvoorstel levert een bijdrage aan de verdere criminalisering van de softdrugsmarkt. Net zoals overigens het overhevelen van cannabis met een hoog THC-gehalte naar lijst 1 van de Opiumwet, van softdrug naar harddrug waarop het AHOJG-beleid niet van toepassing is. Deze minister moet als burgemeester van Utrecht en Rotterdam gezien hebben dat de grenzen van het huidige hybride (en in zekere zin hypocriete) drugsbeleid inmiddels bereikt zijn. Coffeeshops mogen met een legale status als vergunninghouder semi-legaal hasj en wiet in bezit hebben en verkopen, maar kunnen die producten slechts illegaal verkrijgen omdat de productie en leverantie verboden blijven en hard worden bestreden. Dit wetsvoorstel onderstreept dat nogmaals.

Dat wij in ons land het bezit voor eigen gebruik en de verkoop van kleine gebruikershoeveelheden in coffeeshops gedogen, heeft alles te maken met het belang van de volksgezondheid. Zo kunnen we voorkomen dat straathandel domineert en gemakkelijk bij een en dezelfde straatdealer de stap naar harddrugs wordt gezet. Zinnig en uit het oogpunt van volksgezondheid ook succesvol.

De georganiseerde criminaliteit die grip heeft gekregen op de in- en aanvoer van hasj en de productie van wiet, wordt tegelijkertijd krachtig bestreden met veel inzet van politie en justitie. De aanpak van hennepkwekerijen hoort daar ook bij en is zelfs nog urgenter geworden omdat die niet alleen een instrument in de handen van harde criminelen zijn gebleken, maar op hun beurt een regelrechte bedreiging voor de volksgezondheid, de sociale infrastructuur en de veiligheid in veel wijken en buurten. De burgemeesters van liefst 48 vaak grotere gemeenten luiden hierover de noodklok.

De minister hoort die noodklok net als wij, maar heeft eigenlijk geen antwoord. Regulering van de aanvoer naar de coffeeshops acht hij strijdig met internationale verdragen en geen bijdrage aan de bestrijding van de criminaliteit. De coffeeshops verbieden of omtoveren in besloten clubs helpen ook niet, zo is gebleken. En ondertussen groeit en groeit de drugscriminaliteit. De politie meldt elk jaar successen, meer dan 5000 kwekerijen worden jaarlijks ontmanteld. Dat is een felicitatie waard maar ook een condoleance, want dit is eigenlijk een overtuigend bewijs van een *dead-end street*-beleid, dweilen met de kraam open. Tot op heden heeft geen kabinet de wijsheid in pacht gehad, geen partij ook. Het gaat mij ook niet om verwijten over de

effecten van het lopende beleid. Wel om hoe wij de structurele uitzichtloosheid van dat beleid ooit kunnen doorbreken.

In de Tweede Kamer is er geen meerderheid gebleken voor experimenten met regulering van de aanvoer, de regering voelt daar ook niets voor. Die politieke uitspraak acht ik een gegeven waar wij hier niets aan kunnen afdoen.

Wel zou ik hier, net als anderen, een serieus pleidooi willen houden voor een herbezinning op het Nederlandse drugsbeleid dat in een andere tijd en onder andere omstandigheden werd geboren en anno 2014 steeds verder is vastgelopen. Ik pleit voor een *all-party* herbezinning, dus zonder vooringenomenheid en zonder taboes. Wij zijn daar na veertig jaar gedoogbeleid wel aan toe. Zeker tegen de achtergrond dat de ontwikkelingen in de wereld niet hebben stilgestaan, noch waar het de verwoestende werking van de georganiseerde criminaliteit betreft, noch waar het gaat om de internationale appreciatie van softdrugs, zie onder meer de legalisatie in Uruguay. Een herbezinning door middel van bijvoorbeeld een breed samengestelde en breed gedragen staatscommissie, bestaande uit wetenschappers, volkenrechtelijke experts, criminologen en bestuurders van diverse achtergronden zou verstandig zijn. En, zeg ik in de richting van de minister, een betekenisvolle stap die bij uitstek kan worden geïnitieerd door een ervaren en in de loop van vele jaren wijs geworden bestuurder van niveau.

Voorzitter, mocht mevrouw Ter Horst in de loop van dit debat een motie indienen van een dergelijke strekking, dan kan ik bij voorbaat mijn hartelijke steun daarvoor uitspreken. Met belangstelling zal ik natuurlijk eerst de reactie van de minister op mijn betoog afwachten.